Motion

1984/85:381

Martin Olsson och Ulla Ekelund

Utvecklingsarbetet med Vietnam

Vietnam är det u-land som fått det största biståndet från Sverige. Sedan samarbetet inleddes 1970/71 har hittills mer än 3,5 miljarder kronor utgått och i årets budgetproposition föreslår regeringen att ytterligare 300 milj. kr. skall anslås för kommande budgetår. Inget annat västland ger så stort bidrag till Vietnam som Sverige.

Huvuddelen av stödet har gått till skogsindustriprojektet Vinh Phu (Bai Bang) där satsningarna uppges vara 2 miljarder kronor. Trots denna enorma satsning i projektet har det både försenats och fungerar produktionsmässigt otillfredsställande.

Länge var det många i vårt land som trodde att biståndet från vårt land och övriga länder skulle bidra till att skapa bättre förhållanden för befolkningen och att landet skulle utvecklas i demokratisk riktning liksom att biståndet skulle verka för en fredlig utveckling i denna del av världen.

Men det har blivit alltmer uppenbart att utvecklingen tyvärr gått i helt andra riktningar.

Någon utveckling i demokratisk riktning har inte skett, utan enpartidiktaturen har skärpts och Vietnam synes inte på något sätt avvika från övriga socialistländers odemokratiska samhällssystem. Där – liksom i övriga socialistländer – undertrycks de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna. I dessa dagar har vi via massmedia fått rapporter om hur oliktänkande t. o. m. avrättats. De under vissa tider mycket stora flyktingskarorna från Vietnam är även otvetydiga bevis för att förhållandena både ur ekonomisk och demokratisk synpunkt är otillfredsställande.

Sedan sex år ockuperar Vietnam grannlandet Kampuchea. Med hänsyn till den tidigare regimens oerhörda brutalitet i Kampuchea kunde Vietnams ingripande ur vissa synpunkter ses som moraliskt acceptabelt. Men nu ser vi hur ockupationen och krigshandlingarna fortsätter. Antalet vietnamesiska soldater i Kampuchea uppges till ca 150 000. Dessutom förekommer ofta uppgifter – i den mån det kommer ut några från detta slutna land – om att vietnameser flyttas in i Kampuchea för att stanna kvar där, vilket tyder på att inflytandet inte är avsett att upphöra utan i stället att permanentas.

Svenskt bistånd måste syfta till att förbättra förhållandena för de människor som har det sämst i världen samt att leda till långsiktig positiv utveckling både ekonomiskt och demokratiskt och därigenom även vara ett bidrag till en fredlig utveckling.

Det måste nu ifrågasättas om fortsatt svenskt bistånd till Vietnam är motiverat.

Svårigheterna att genomföra planerade projekt och utebliven demokratisk utveckling men framför allt kriget mot och ockupationen av Kampuchea gör att det svenska biståndet till Vietnam enligt vår mening måste avvecklas så snart som möjligt.

Det land som har tillräckliga resurser för att ha en stor krigsmakt och göra omfattande krigsoperationer samt som ovan nämnts hålla 150 000 soldater i ett grannland kan inte anses vara i behov av stöd. Om viljan finns kan ett sådant land själv satsa på de projekt och göra de insatser som Sverige nu gör. Oaktat vårt stöd inte gått till militära satsningar kan det ändå leda till att man underlättar för landet att använda sina egna resurser för krig och förtryck.

Vårt bistånd till Vietnam leder alltså varken till en demokratisk utveckling för människorna i Vietnam eller till fredliga förhållanden eller till att underlätta olika folks självbestämmanderätt. Tvärtom skulle ett fortsatt svenskt stöd till Vietnam kanske bidra till att öka landets möjligheter att fortsätta på de nu inslagna vägarna. Ett fortsatt svenskt stöd skulle även tolkas som att Sverige accepterar utvecklingen och ockupationen.

Enligt FN-stadgan har vi åtagit oss att verka för fred och mänskliga rättigheter. Vår säkerhetspolitik bygger på alliansfrihet och neutralitet och vi vill vara bland de främsta länderna i världen för att verka för fred, mänskliga rättigheter och lindrande av den svåraste nöden. Med hänsyn till dessa förhållanden är det ingen tvekan om att situationen i Vietnam är sådan att den är oförenlig med fortsatt svenskt bistånd. För att opinionen bland svenska folket skall vara positiv till fortsatt och kanske i framtiden höjt u-landsstöd, trots vårt lands ekonomiska problem, är det nödvändigt att vårt bistånd ger avsedda effekter.

Vad gäller årets budgetproposition (bil. 5) är det anmärkningsvärt att det i denna inte synes nämnas något om Vietnams ockupation. Förskönande skrivs i stället om (s. 259) att "den politiskt låsta situationen i Indokina bidrar till att i hög grad isolera Vietnam från ekonomisk samverkan med flertalet länder i närområdet". När regeringen föreslår en minskning av anslaget från 365 milj. kr. detta budgetår till 300 milj. kr. under nästa budgetår så är det inte alls som en reaktion mot förhållandena i Vietnam och Kampuchea utan "med hänsyn till att de stora investeringsprojekten inom pappersproduktion och hälsovård färdigställts" (s. 84). Att inte regeringen avser att avsluta insatserna i Vietnam trots förhållandena visas av att satsningar på energisidan skall få ökat stöd och att importstödet, som under innevarande år är 240 milj. kr., skall fortsätta att utgå.

Det är därför enligt vår mening nödvändigt att riksdagen nu gör ett uttalande om att det svenska biståndet till Vietnam skall avslutas så snart som gällande avtal gör detta formellt och praktiskt möjligt. Likaså måste riksdagen göra ett uttalande om att inga nya avtal och inga förlängningar av gällande avtal får träffas med Vietnam.

Hur stora medel som frigörs genom dessa riktlinjer och beslut jämfört med vad som dels finns reserverat, dels föreslås i årets budgetproposition, kan vi

inte bedöma. Med hänsyn till de synnerligen stora behov av medel som finns för att hjälpa människor som drabbas av hunger- och torkkatastrofer m. m. anser vi att de frigjorda medlen skall överföras till katastrofbistånd, vilket i budgetpropositionen är uppfört med 393 milj. kr.

Vad gäller avbrytande av bistånd till krigförande länder kan jämföras med Cuba. Under en följd av år fick detta land svenskt stöd trots att det hade resurser att delta i krigsoperationer i Afrika och trots att utvecklingen knappast gick i riktning mot ökade mänskliga rättigheter. Under motstånd från socialdemokrater och vpk beslöt dock riksdagen under 1970-talet om att inga nya biståndsavtal skulle ingås med Cuba.

Nu bör riksdagen fatta motsvarande beslut om Vietnam, i övertygelsen om att vårt land måste reagera mot krig, förtryck och ockupationer och med kännedom om att frigjorda medel i stället kommer till mer nytta om de används för att lindra den värsta nöden bland svältande och törstande människor i bl. a. Afrika.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om
   a) att utvecklingssamarbetet med Vietnam bör avslutas så snart som gällande biståndsavtal gör detta möjligt,
   b) att inga nya avtal och inga förlängningar av gällande avtal om utvecklingssamarbete bör träffas med Vietnam,
2. att riksdagen beslutar att de medel som på grund av avslutande av stödet till Vietnam frigörs av det av regeringen föreslagna anslaget på 300 milj. kr. för 1985/86 överförs till katastrofbistånd.

Stockholm den 14 januari 1985

MARTIN OLSSON (c) ULLA EKELUND (c)